

Návrh optimalizácie siete zastupiteľských úradov Slovenskej republiky v krajinách južného Kaukazu

Sieť zastupiteľských úradov SR (ďalej ZÚ SR) je od svojho začiatku kontinuálne budovaná ako jeden z nástrojov na výkon zahraničnej politiky SR a dosahovanie jej zahraničnopolitických cieľov. Stav siete ZÚ SR odráža jednak zahraničnopolitické záujmy SR, ako aj jej možnosti. Sieť ZÚ SR sa dynamicky a flexibilne prispôsobuje neustále sa meniacemu vonkajšiemu prostrediu. Podieľa sa na riešení výziev európskeho i globálneho zahraničnopolitického vývoja, pričom presadzuje politické, bezpečnostné a ekonomické záujmy SR a rozvíja dvojstranné vzťahy.

Formovanie siete ZÚ SR sa uskutočňuje v priamej súvislosti s plnením hlavných úloh zahraničnej služby SR, ktorými sú:

- presadzovanie zahranično-politických priorít a záujmov SR;
- presadzovanie ekonomických záujmov SR pri podpore exportu, prílevu investícií, v oblasti energetiky a podpore projektov v oblasti inovácií, vedy a výskumu;
- plnenie úloh SR vyplývajúcich z členstva v EÚ, NATO a ďalších medzinárodných organizáciách;
- ochrana záujmov a práv občanov SR;
- prezentácia SR v zahraničí;
- budovanie profesionálnej, kvalitnej a efektívnej zahraničnej služby.

Región južného Kaukazu je vzhľadom na svoju strategickú polohu tradične priesečníkom záujmov viacerých zahraničných aktérov. Napriek dôležitosti južného Kaukazu v ňom SR dlhodobo nemala žiadne priame diplomatické zastúpenie, čo prirodzene obmedzovalo možnosti presadzovania zahraničnopolitických záujmov SR v tomto regióne. Zriadenie ZÚ SR v gruzínskom Tbilisi v roku 2014 bolo prvým krokom v procese postupného etablovania sa SR v krajinách južného Kaukazu. Ďalší vývoj potvrdil, že išlo o správne rozhodnutie a po zriadení ZÚ SR v Tbilisi došlo k značnému zintenzívneniu dvojstrannej relácie medzi SR a Gruzínskom.

Zvyšné dve krajiny regiónu južného Kaukazu - Azerbajdžan a Arménsko – sú pokrývané Veľvyslanectvom SR v Moskve. Zastupovanie záujmov SR v uvedených krajinách zo strany ZÚ SR v Moskve je už v súčasnosti kapacitne nedostačujúce.

V dňoch 12. – 14. novembra 2018 uskutočnil predseda vlády SR Peter Pellegrini v sprievode podpredsedu vlády a ministra financií SR Petra Kažimíra a ministra hospodárstva SR Petra Žigu oficiálnu návštevu Azerbajdžanu. Išlo o historicky prvú oficiálnu návštevu predsedu vlády SR v Azerbajdžane. Petra Pellegriniho sprevádzalo 26 slovenských podnikateľských subjektov. Rokovania s najvyššími azerbajdžanskými predstaviteľmi, ako aj bilaterálne podnikateľské

fórum za účasti vyše 120 podnikateľských subjektov potvrdili značný, a doposiaľ nie naplno využitý potenciál pre prehĺbenie slovensko-azerbajdžanských vzťahov (na okraji podnikateľského fóra bolo dohodnutých niekoľko projektov). Slovensko je v Azerbajdžane, najprosperujúcej krajine južného Kaukazu, vnímané vysoko pozitívne. Návšteva bola prelomovým momentom v bilaterálnej relácii. Predseda vlády SR P. Pellegrini počas návštevy oznámil zámer SR zriadiť Veľvyslanectvo SR v Baku.

Vo vzťahu SR k Azerbajdžanu, ktorý vytvára 80% HDP južného Kaukazu a je významným aktérom v energetických infraštruktúrnych projektoch (v perspektíve s priamym dosahom na energetickú bezpečnosť SR i EÚ), nie sú žiadne bilaterálne otvorené otázky. Zároveň jestvuje značný nevyužitý potenciál na prehĺbenie a ďalší rozvoj dvojstrannej spolupráce v širokom spektre oblastí. Medzi najperspektívnejšie možno zaradiť: obnoviteľné zdroje energie, automobilový priemysel, strojárstvo, chemický priemysel a ťažobný priemysel. Zriadením ZÚ SR v Baku by sa Slovensku bezpochyby otvorili nové možnosti účasti na prebiehajúcich infraštruktúrnych projektoch v Azerbajdžane, diverzifikácii hospodárstva Azerbajdžanu, rozvoji informačných technológií a širokej škály priemyselných odvetví. Kvalitné podnikateľské prostredie v krajine sa okrem iného prejavilo aj prílevom priamych zahraničných investícií, ktorých objem za ostatných 10 rokov prevýšil sumu 250 mld. USD. Firmy môžu využívať v určitých prípadoch daňové prázdnyiny či priamu štátnu finančnú podporu. So štátnou podporou vznikajú rôzne industriálne a technologické parky. V regiónoch sa vytvárajú priemyselné zóny, kde podnikatelia majú zabezpečené všetko pre realizáciu ich projektov.

Otázka vydávania víz pre občanov Azerbajdžanu je čiastočne riešená dohodou s Litvou o vzájomnom vízovom zastupovaní. Táto dohoda však nepokrýva problematiku národných víz ani prechodných pobytov. Študenti, podnikatelia a záujemcovia o prácu v SR musia naďalej prekonávať veľké vzdialenosti a podávať žiadosti na ZÚ SR v Moskve. Zriadenie ZÚ SR v Baku by pomohlo zvýšiť záujem občanov Azerbajdžanu o štúdium, podnikanie, prácu v SR. Veľmi perspektívnou oblasťou je cestovný ruch, keďže v Azerbajdžane rastie dopyt po medicínskom turizme a kúpeľníctve – či už pre individuálnych klientov alebo korporatívnych klientov (solventné ropné spoločnosti). V neposlednej miere by zriadenie ZÚ SR v Baku umožnilo plnohodnotné poskytovanie konzulárnej ochrany občanom SR, ktorí cestujú do Azerbajdžanu v čoraz hojnejšom počte.

Vzhľadom na politické reálie a citlivosti regiónu južného Kaukazu, je popri ZÚ SR v Baku žiaduce sa súbežne zaoberať aj otázkou zriadenia ZÚ SR v arménskom Jerevane.

Vo vzťahu SR k Arménsku nie sú žiadne bilaterálne otvorené otázky. Zároveň jestvuje značný nevyužitý potenciál na prehĺbenie a ďalší rozvoj dvojstrannej spolupráce v širokom spektre oblastí. Nová arménska vláda sa zaviazala k pokračovaniu v reformnom procese vrátane zlepšenia podnikateľského prostredia pre zahraničné firmy a investorov, čo do budúcnosti vytvára širší priestor pre zvýšenie vzájomného obchodného obratu.

Otázka vydávania víz pre občanov Arménska je čiastočne riešená dohodou s Poľskom o vzájomnom vízovom zastupovaní. Táto dohoda však nepokrýva problematiku národných víz ani prechodných pobytov. Študenti, podnikatelia a záujemcovia o prácu v SR musia naďalej prekonávať veľké vzdialenosti a podávať žiadosti na ZÚ SR v Moskve. Zriadenie ZÚ SR

v Jerevane by pomohlo zvýšiť záujem občanov Arménska o štúdium, podnikanie, prácu v SR a v neposlednom rade by to malo priaznivý dosah na rozvoj cestovného ruchu.

Zriadenie ZÚ SR v Baku a v Jerevane bez pochyby vytvorí lepšie podmienky pre efektívnejšie napĺňanie cieľov zahraničnej politiky SR v strategicky dôležitom regióne južného Kaukazu s dôrazom na rozvoj potenciálu obchodno-ekonomickej spolupráce a zabezpečenie vyššej miery ochrany záujmov a práv občanov SR a slovenských podnikateľských subjektov v regióne. Zároveň umožní potenciálne prehĺbovanie rozvojovej spolupráce, ktorá sa v súčasnosti zameriava na oblasť verejných financií, ochrany životného prostredia a poskytovanie vládnych štipendií.

Berúc do úvahy predpokladaný rozsah úloh pre ZÚ Baku a ZÚ Jerevan a zároveň zohľadniac potrebu čo najefektívnejšieho využívania rozpočtových zdrojov sa navrhuje, aby ZÚ SR v Baku pracoval v systemizácii traja diplomatickí zamestnanci (vrátane vedúceho ZÚ) + jeden administratívno-technický zamestnanec + 2 zmluvné sily (spolu 6 osôb) a ZÚ SR v Jerevane v systemizácii dvaja diplomatickí zamestnanci (vrátane vedúceho ZÚ) + jeden administratívno-technický zamestnanec + 2 zmluvné sily (spolu 5 osôb). V prípade oboch zastupiteľských úradov sa predpokladá ich pôsobenie v prenajatých priestoroch za výhodných podmienok prenájmu v hostiteľskej krajine.

Zriadenie ZÚ SR v Baku sa navrhuje k 1. októbru 2019. Zriadenie ZÚ SR v Jerevane sa navrhuje k 1. januáru 2020.